

Drie bijzondere gevelstenen (en een klein beeldje) Door Marijke van Ittersum

---

We zijn in onze wijk bijna "door de beelden heen". Maar we hebben ook nog andere kunstwerken. Het gaat bijvoorbeeld om de drie, eigenlijk vier bijzondere gevelstenen aan de Kattensingel. Ik doel natuurlijk op die van De drie Notenboomen, de Blauwe Haan en de Abessijn, en het grappige beeldje van de kat-tegen-de-gevel bij de bushalte vlakbij het stoplicht bij het Kleiwegplein.

De eerste twee gevelstenen herinneren aan een belangrijke tak van industrie in Gouda, die van het wassen en bleken. Al in de 16de eeuw waren er wasserijen en blekerijen gevestigd aan de Kattensingel. Het was een zeer geschikte plek: er waren grote grasvelden voor de bleek, er was genoeg brandstof (turf en hout) om de was te koken en ook was er genoeg water voorhanden in de singel. Gouda was beroemd om zijn zuivere en zachte water. En tot slot was het gebied ook nog eens heel dichtbij de stad gelegen, namelijk net buiten de poorten. In 1709 wordt de naam "De drie Notenboomen" voor het eerst vermeld in de Goudse archieven. In 1829 kwam het bedrijf in handen van de was-en-bleekgigant aan de Kattensingel, de heer Lambertus Jaspers en zijn zoon Anthonius. En onder hun beheer is de poort met de de gevelsteen gebouwd, in 1849.

Hoewel wassen en bleken vroeger natuurlijk handwerk was, bleef dat niet zo. In de tweede helft van de 19de eeuw deed de stoommachine zijn intrede. Elk voordeel heb z'n nadeel, zoals een bekend Nederlander placht te zeggen, want stoommachines produceren vieze lucht en roetneerslag. Vandaar dat er wasserijen en blekerijen kwamen aan de Winterdijk (bijvoorbeeld "De blauwe druif" in 1875), waar men verzekerd was van schoongebleekte was.

Maar in de loop van de tijd kwam toch de klad in deze bedrijfstak. Men begon, zeker na de Tweede Wereldoorlog steeds meer zelf thuis te wassen, zeker nu men de beschikking kreeg over chemische wasmiddelen en wasmachines en van de meer dan 70 (!) blekerijen bleef er niet eentje over. Het bedrijf van de familie Jaspers sloot in 1972. Na een lange periode van neergang van het pand, werd het gerenoveerd en op 25 februari in 2010 als rijksmonument geopend. Nu is de Thomasstichting erin gevestigd, maar de prachtige gevelsteen en de blauwe toegangspoort herinneren nog aan de oorspronkelijke bestemming van "De drie Notenboomen".

Drie bijzondere gevelstenen (en een klein beeldje) Door Marijke van Ittersum

De tweede gevelsteen aan de Kattensingel die herinnert aan de wasserijen, is De Blauwe Haan. Alleen is de prachtige blauwe haan zelf nu verdwenen. Wat rest aan de gevel is nog het opzetstuk en de gevelsteen met de naam. De familie Jaspers (van De drie Notenboomen) kocht in 1801 het pand op de Kattensingel. Het bleef echter niet lang een wasserij. Het pand wisselde een paar keer van eigenaar en werd in 1882 gekocht door P. van Hofwegen, die er een badinrichting van maakte. Bij zijn dood zeven jaar later, werd het pand gekocht door C. van Eijck, die het als (woonhuis en) kaaspakhuis inrichtte. En nu wordt het hele complex gesloopt om plaats te maken voor woningbouw, zoals in de laatste wijkkrant ook al aangekondigd is.

Overigens herinneren ook meer straatnamen in Gouda aan deze verdwenen bedrijfstak. Wat te denken van de Blekerssingel, of de Karnemelk-sesloot (met karnemelk werd ook gebleekt)? En

nog een leuk detail: de verdwenen wasserijen en blekerijen hadden vaak prachtige namen. Je had "Het springende Paard", "De Dubbele Gie-ters", "De rijzende Zon", "De Pelikaan", "De Witte Lelie", "De Grote Zwaan".

Tussen de drie Notenboomen en de Blauwe Haan is nog een gevelsteen, al is die wat verdekt opgesteld. In de ingang van het appartementencomplex De Abessijn kun je nog de gevelsteen van de gelijknamige voormalige zeepfabriek vinden op de muur aan je rechterhand. Tot slot kun je nog een heel grappig beeldje van een kat vinden tegen een gevel aan op de Kattensingel. Een singel die overigens niets speciaals met katten van doen heeft, maar zo genoemd is naar Jan Katten die daar in de 16de eeuw een stuk grond bezat en er ook woonde. Maar deze kat is erg grappig en hij valt tegen zijn goudgeverfde achtergrond ook op. En zo is er altijd meer te zien in onze wijk dan je denkt.